

MINISTER
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, dnia

DP.II.0700.314.2019.MF
BON.V.0700.13.2019.ŁI

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację Pani Poseł Jagny Marczułajtis-Walczak oraz Pana Posła Grzegorza Lipca z dnia 23 kwietnia 2019 r., numer: 31084, w sprawie *nieprzestrzegania przez Polskę Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych*, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień odnoszących się do poszczególnych pytań.

1. Czy powstaje plan kompleksowego odejścia od opieki instytucjonalnej na rzecz wsparcia na poziomie społeczności lokalnej?

Działania deinstytucjonalizacyjne zostaną ujęte w Strategii deinstytucjonalizacji usług społecznych w Polsce. Dokument ten jest opracowywany przez Ministerstwo Zdrowia, we współpracy z innymi resortami, w tym z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Wymieniona strategia będzie wyznaczała kierunek zmian w zakresie odejścia od opieki instytucjonalnej na rzecz wsparcia na poziomie lokalnej społeczności.

2. Czy planowana jest likwidacja instytucji ubezwłasnowolnienia i zastąpienia jej systemem wspieranego podejmowania decyzji

Ministerstwo Sprawiedliwości aktualnie prowadzi prace analityczne dotyczące reformy instytucji ubezwłasnowolnienia. Prace są prowadzone we współpracy z Instytutem Wymiaru Sprawiedliwości.

3. W jaki sposób wzmacnia się ochronę osób z niepełnosprawnościami przed przemocą, zarówno tą instytucjonalną, jak i w miejscach publicznych?

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej wszystkie domy pomocy społecznej oraz wszystkie placówki mogą być prowadzone jedynie po uzyskaniu zezwolenia Wojewody, który sprawuje nadzór i kontrolę w zakresie spełniania standardów usług opiekuńczo – bytowych, a także przestrzegania praw przebywających tam osób.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej prowadzi stałą współpracę z wydziałami polityki społecznej urzędów wojewódzkich, które na bieżąco zgłaszają swoje problemy w zakresie kontroli takich placówek. Skutkuje to niejednokrotnie zmianą przepisów prawa usprawniających pracę służb kontrolnych wojewody. Przykładowo w celu wyeliminowania przypadków utrudniania czy udaremniania prowadzonych kontroli wprowadzono do ustawy o pomocy społecznej przepisy stanowiące o obowiązku zapewnienia wsparcia przez Policję (art. 127a ustawy o pomocy społecznej).

Szereg działań na rzecz wzmacniania ochrony osób niepełnosprawnych przed przemocą podejmuje również Policja. Prowadzone są szkolenia dla Biura Prewencji Komendy Głównej Policji w zakresie znajomości języka migowego oraz z zakresu komunikacji z osobami niepełnosprawnymi. Jedną z podejmowanych inicjatyw jest współorganizowanie przez Policję Turnieju Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym dla szkół specjalnych i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, w ramach realizacji Porozumienia z dnia 9 września 2016 roku o współpracy w zakresie przeprowadzania edukacyjnych turniejów bezpieczeństwa w ruchu drogowym pomiędzy Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministrem Edukacji Narodowej, Ministrem Infrastruktury i Budownictwa, Komendantem Głównym Policji i Prezesem Polskiego Związku Motorowego. Do turnieju przystępują niepełnosprawne dzieci i młodzież ze szkół podstawowych (poprzednio również gimnazjalnych). W 2019 roku odbędzie się 12. edycja tego przedsięwzięcia. Celem tego przedsięwzięcia jest między innymi podnoszenie świadomości o istniejących zagrożeniach w ruchu drogowym, poznawanie zasad ruchu drogowego oraz nauka umiejętności udzielania pierwszej pomocy ofiarom wypadków drogowych. Ponadto przeprowadzone zostały szkolenia dla koordynatorów do spraw profilaktyki w ruchu drogowym z komend wojewódzkich.

Podsumowując kwestię wzmacniania ochrony osób niepełnosprawnych przed przemocą, zarówno tę instytucjonalną jak i w miejscach publicznych, należy wymienić także zapisy art. 14 ust. 3 Ustawy o Policji, zgodnie z którymi policjanci wykonując swoje obowiązki służbowe mają obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka.

4. W jaki sposób osoby niepełnosprawne chronione są przed dyskryminacją w takich obszarach jak zabezpieczenie społeczne, dostęp do usług, opieki zdrowotnej, oświaty i szkolnictwa wyższego?

Przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej gwarantują wszystkim osobom wymagającym pomocy, w tym również niepełnosprawnym, równy dostęp do świadczeń z pomocy społecznej. W toku działalności Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie ujawniono przypadków dyskryminacji osób niepełnosprawnych w dostępie do ww. świadczeń.

Także system ochrony zdrowia u swoich podstaw posiada mechanizmy zapobiegające dyskryminacji, ze względu na równy dostęp obywateli do świadczeń z tego zakresu. Czas oczekiwania na realizację świadczenia może się różnić z uwagi na pilność przypadku, jednak określenie przypadku jako pilny nie jest związane z pełnosprawnością czy niepełnosprawnością pacjenta, a oparte jest na obiektywnych kryteriach medycznych. Jednocześnie, zgodnie z art. 47c ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, kilka grup uzyskało dostęp do świadczeń poza kolejnością. Grupy te zostały ustalone na podstawie pewnej specyficznej sytuacji zdrowotnej, która może ich dotyczyć lub dotyczyć. Wśród tej grupy znalazły się osoby z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności oraz z orzeczeniem o niepełnosprawności (dotyczy osób do 16 roku życia) łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, a także osoby objęte przepisami ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem".

W odniesieniu do przeciwdziałania dyskryminacji osób niepełnosprawnych w obszarze oświaty, należy stwierdzić, że system kształcenia w Polsce jest elastyczny i umożliwia włączanie uczniów niepełnosprawnych do kształcenia we wszystkich rodzajach przedszkoli oraz rodzajach i typach szkół i placówek (w tym przedszkolach, szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych)¹. Kształcenie to organizowane jest na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, które wydawane jest przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, na wniosek rodziców ucznia².

System oświaty zapewnia dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej oraz możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną, zgodnie

¹ Art. 127 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, z późn.zm.).

² Art. 127 ust 10 ustawy *Prawo oświatowe* oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. poz. 1743).

z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami³. O wyborze szkoły decydują rodzice.

Działania na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji są realizowane także w obszarze szkolnictwa wyższego. Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, która weszła w życie z dniem 1 października 2018 r. wprowadziła istotne zmiany w przepisach na rzecz osób niepełnosprawnych, m.in. w odniesieniu do prawa do nauki wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej.

Zawarte w niej regulacje wskazują wprost, że jednym z podstawowych zadań uczelni jest stwarzanie osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w rekrutacji na studia, kształceniu, a także prowadzeniu działalności naukowej. Jednocześnie w myśl art. 371 ust. 2 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, środki finansowe przyznawane na finansowanie zadań związanych z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej, przekazywane są w formie dotacji podmiotowej. Tym samym ustawa rozszerzyła katalog zadań, na które uczelnie otrzymują dotację podmiotową oraz krąg jej beneficjentów, gdyż wprowadziła obowiązek dostosowania również warunków w procesie przyjmowania na studia, jednocześnie nie precyzując, że środki mogą zostać wydatkowane jedynie na osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności.

Ponadto, na podstawie ustawy wydano rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861), zgodnie z którym, oprócz zajęć prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, również w uzasadnionych przypadkach, za zgodą rektora, egzaminy kończące określone zajęcia będą mogły odbywać się poza siedzibą uczelni lub poza jej filią z wykorzystaniem technologii informatycznych zapewniających kontrolę przebiegu egzaminu i jego rejestrację. Adresatami tej nowej regulacji są studenci, którzy mają ograniczoną możliwość uczestniczenia we wszystkich zajęciach odbywających się stacjonarnie w uczelni, w tym przede wszystkim osoby niepełnosprawne.

Prowadzone są szerokie działania na rzecz zapewnienia dostępności przestrzeni publicznej, w ramach realizacji rządowego programu Dostępność Plus. Szczegółowe obszary, w których planowana jest interwencja, zostały w nim ściśle określone i wybrane jako najbardziej priorytetowe działania rządu w zakresie dostępności na najbliższe lata. W ramach dbałości o potrzeby osób o słabszej kondycji zdrowotnej, seniorów, osób niepełnosprawnych, zaprojektowano w Programie w perspektywie do 2025 roku działania również we wskazanych obszarach. Do chwili obecnej rozpoczęto wdrażanie następujących działań:

³ Art. 1 pkt 5-7 ustawy *Prawo oświatowe*.

1) Działania systemowe, tj. zaprojektowanie ustawy o zapewnianiu dostępności.

Przygotowywana ustawa stanowi rozwiązanie o charakterze systemowym. W projekcie ustawy określone zostały obowiązki podmiotów publicznych w zakresie dostępności, założono możliwość wniesienia skargi na brak dostępności, zdefiniowano sposób koordynacji działań na rzecz dostępności oraz przewidziano ustanowienie Rady Dostępności. Ponadto, projekt ustawy wprowadza po raz pierwszy do polskiego systemu prawnego definicję uniwersalnego projektowania.

2) Szkolnictwo wyższe – projekt „Dostępna uczelnia”

Dostępna uczelnia to konkurs, w którym 45 uczelni otrzyma wsparcie na usuwanie barier i pomoc studentom niepełnosprawnym. Działania w konkursie obejmują zarówno przebudowę infrastruktury uczelni (sfinansowanie udogodnień architektonicznych), ale również zakup i wyposażenie sal dydaktycznych w specjalistyczny sprzęt, oprogramowanie i pomoce dydaktyczne.

3) Oświata – projekt „100 szkół bez barier”

W ramach konkursu 50 szkół otrzyma fundusze na przystosowanie się do wymogów dostępności w wymiarze architektonicznym, komunikacyjno-informacyjnym, organizacyjnym. Dzięki środkom pochodzącym z projektu, w poszczególnych szkołach przeprowadzony zostanie audyt dostępności w danej placówce szkolnej. Na jego podstawie opracowany zostanie indywidualny plan poprawy dostępności oraz przeprowadzone zostaną szkolenia w zakresie dostępności dla kadry dydaktycznej.

4) Służba zdrowia – projekt „100 placówek służby zdrowia bez barier”

Celem projektu jest poprawa dostępności wybranych podmiotów leczniczych. W jego ramach planuje się m.in.: dostosowanie pomieszczeń i alternatywne oznakowanie przestrzeni, finansowanie alternatywnych sposobów komunikacji z placówką i w placówce, zakup sprzętu lub usług ułatwiających komunikację i korzystanie z poradni i leczenia osobom niepełnosprawnym (sfinansowanie udogodnień architektonicznych).

Działania z obszaru zabezpieczenia społeczne zostały przewidziane do realizacji w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER). W Działaniu 2.6 PO WER Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych realizowane są projekty dotyczące zwiększenia zdolności podmiotów polityk publicznych do wdrażania postanowień Konwencji [ONZ] o prawach osób niepełnosprawnych, co pośrednio wpływa na wzmocnienie ochrony osób niepełnosprawnych przed dyskryminacją. W PO WER od 2017 r. do 2019 r. realizowany był monitoring działań jednostek administracji rządowej i samorządowej pod kątem realizacji praw osób niepełnosprawnych. Monitoring przeprowadzany był przez organizacje pozarządowe w ramach 16 projektów o charakterze wojewódzkim i jednego o charakterze centralnym. W ramach projektów współfinansowanych ze środków EFS w PO WER i regionalnych programach

operacyjnych, różnymi formami wsparcia objęto 210,8 tys. osób z niepełnosprawnościami. W tej grupie ponad 50 tys. osób skorzystało z różnych instrumentów służących podniesieniu ich kompetencji i kwalifikacji potrzebnych na rynku pracy (np. szkolenia, kursy, staże, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej w projektach z zakresu aktywizacji zawodowej), ponad 44,2 tys. otrzymało wsparcie w projektach ukierunkowanych na włączenie społeczne, a 35,9 tys. skorzystało z różnych usług społecznych (np. usługi opiekuńcze, asystenckie, piecza zastępcza, wsparcie w ramach mieszkań wspomaganych). Ponad 56,6 tys. osób niepełnosprawnych otrzymało wsparcie w projektach realizowanych w obszarze edukacji (w szczególności w szkołach, przedszkolach i na uczelniach).

5. Czy trwają prace nad wprowadzeniem systemu jednolitego orzecznictwa o niepełnosprawności skupiającego się na wsparciu potrzebnym danej osobie, a nie na jej dysfunkcjach?

Prace nad nowym systemem orzecznictwa o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności były prowadzone w ramach Międzyresortowego Zespołu do Spraw Opracowania Systemu Orzekania o Niepełnosprawności oraz Niezdolności do Pracy. Został on powołany zarządzeniem nr 6 Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 lutego 2017 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Opracowania Systemu Orzekania o Niepełnosprawności oraz Niezdolności do Pracy (M.P. poz. 167). Wymieniony Zespół zakończył prace i przedłożył Ministrowi Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej sprawozdanie końcowe. Przedstawione propozycje rozwiązań są obecnie analizowane i stanowią punkt wyjścia do dalszych prac, obejmujących przede wszystkim przeprowadzenie szerokich konsultacji społecznych i dyskusji ze środowiskiem osób niepełnosprawnych, a następnie wdrożenie wieloetapowego procesu legislacyjnego.

6. Kiedy zostanie wykonany wyrok Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności zróżnicowania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego ze względu na moment powstania niepełnosprawności?

Postulaty wprowadzenia zmian dotyczących zwiększenia wsparcia materialnego osób niepełnosprawnych i ich rodzin, w tym m.in. realizacja wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 października 2014 r. sygn. akt K 38/13 oraz rozwiązanie kwestii sytuacji prawnej opiekunów osób niepełnosprawnych mających ustalone prawo do własnego świadczenia emerytalno-rentowego w wysokości niższej niż wysokość świadczenia pielęgnacyjnego, są przedmiotem prac.

Należy podkreślić, że aby postulaty zgłaszane przez środowiska osób niepełnosprawnych, w tym postulat dotyczący realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego, mogły zostać spełnione, niezbędne jest stworzenie nowego systemu orzecznictwa o niepełnosprawności w Polsce.

7. Jak wygląda promocja zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy? Wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnością należy do najniższych w UE.

Promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy odbywa się na wielu płaszczyznach. Szereg działań w tym zakresie podejmowanych jest przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Realizowane są programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą PFRON uchwałą z dnia 8 grudnia 2016 r., których celem jest podniesienie wskaźników zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Są to programy: „Stabilne zatrudnienie – osoby niepełnosprawne w administracji i służbie publicznej” oraz pilotażowe programy „Praca – Integracja” i „Absolwent”. Programy te wpisują się w standardy Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych oraz standardy polityki państwa określone w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i koncentrują się na promocji zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy.

PFRON zawarł również porozumienia m.in. z Poczta Polska, Bankiem Pocztowym, spółką Enea i PKN Orlen, których celem jest zwiększenie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. Oddzielne porozumienie, służące podnoszeniu świadomości społeczeństwa w sprawach dotyczących osób niepełnosprawnych oraz promowaniu ich aktywności w życiu publicznym, zostało zawarte pomiędzy Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Telewizją Polską S.A. oraz PFRON. Porozumienie obejmuje także działania na rzecz wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Systemowe wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy realizowane jest na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, z późn. zm.). Pracodawca zamierzający zatrudnić lub zatrudniającego osobę niepełnosprawną może skorzystać ze wsparcia w formie miesięcznego dofinansowania do wynagrodzenia pracowników niepełnosprawnych, jak również refundacji:

- kosztów wyposażenia stanowiska pracy;
- adaptacji pomieszczeń zakładu pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych, w szczególności poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla tych osób, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności;
- adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy;
- zakupu i autoryzacji oprogramowania na użytek pracowników niepełnosprawnych oraz urządzeń technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności;
- miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy oraz kosztów szkolenia tych pracowników;

- kosztów szkolenia.

Na aktywizację zawodową na otwartym rynku pracy PFRON przeznaczył w 2018 roku ponad 1,7 mld zł w formie miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych. Na pozostałe wymienione instrumenty wsparcia ze środków PFRON wydatkowano ponad 21,95 mln zł.

Odnosząc się do kwestii niskiego wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Polsce w porównaniu z innymi krajami UE, pragnę zwrócić uwagę na różnice w systemach orzekania o niepełnosprawności poszczególnych państw oraz stosowanej metodologii przy obliczaniu wskaźnika. W przypadku wskaźników zatrudnienia obliczanych dla Polski na podstawie wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) pod uwagę brane są osoby niepełnosprawne prawnie, zgodnie z polskim orzecznictwem. Uwzględnianie w innych badaniach osób niepełnosprawnych biologicznie a także stosowanie różnych definicji niepełnosprawności w różnych badaniach realizowanych w poszczególnych krajach UE istotnie wpływa na wartość wskaźników zatrudnienia osób niepełnosprawnych i różnic pomiędzy krajami. Stosowanie różnych definicji niepełnosprawności powoduje brak możliwości porównywania danych a tym samym wyciągania wniosków na tej podstawie, co do sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy w Polsce w stosunku do pozostałych państw członkowskich. Tylko przy stosowaniu tej samej definicji niepełnosprawności (najczęściej biologicznej) oraz metodologii danego badania (np. badanie modułowe BAEL 2011– ang. Labour Force Survey – dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy, w którym stosowane jednolite definicje dla osób niepełnosprawnych biologicznie, EU SILC – europejskie ankietowe badanie warunków życia i dochodów ludności, EU EHIS – europejskie ankietowe badanie zdrowia) możliwe jest porównywanie danych i wyciąganie wniosków.

8. Jakie środki podejmuje polski rząd, by zachęcić kobiety i dziewczynki z niepełnosprawnością do zgłaszania przemocy, w tym przemocy seksualnej, i zwalczać bezkarność sprawców takiej przemocy?

Złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przez niepełnosprawne kobiety i dziewczynki odbywa się na podstawie ogólnych przepisów postępowania karnego. W procedurze karnej obowiązuje zasada jednorazowego przesłuchania pokrzywdzonych i świadków mających mniej niż 15 lat, w przyjaznych pokojach przesłuchań w siedzibie sądu lub poza jego siedzibą.

Zgodnie z art. 185a k.p.k. jest ona stosowana między innymi do pokrzywdzonego w sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, przeciwko rodzinie i opiece. Przesłuchanie zawsze przeprowadza sąd na posiedzeniu przy udziale biegłego psychologa. W sprawach o wymienione przestępstwa małoletniego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w tych warunkach, gdy zachodzi

uzasadniona obawa, że inne przesłuchanie mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

Jeśli chodzi o świadka, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, to - jak stanowi art. 185b k.p.k. - w sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz przeciwko rodzinie i opiece przesłuchuje się w warunkach określonych w art. 185a k.p.k., jeżeli zeznania tego świadka mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Świadka, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania świadka lub wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny, przesłuchuje się przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

Zgodnie z art. 185c § 1 k.p.k., w sprawach o przestępstwa określone w art. 197 k.k. (zgwałcenie i wymuszenie czynności seksualnej), 198 k.k. (seksualne wykorzystanie niepełności lub bezradności), 199 k.k. (seksualne wykorzystanie zależności) zawiadomienie o przestępstwie, jeżeli składa je pokrzywdzony, powinno ograniczyć się do wskazania najważniejszych faktów i dowodów. Przesłuchanie pokrzywdzonego w charakterze świadka przeprowadza sąd na posiedzeniu, w którym mają prawo wziąć udział prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

Należy zatem stwierdzić, że standardy funkcjonujące w procedurze karnej zapewniają wysoki stopień komfortu i bezpieczeństwa pokrzywdzonych (świadków), co stanowi zachętę do złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa.

9. Jak wygląda dostępność usług ginekologicznych dla kobiet z niepełnosprawnościami?

Dostęp niepełnosprawnych kobiet i dziewcząt do opieki w zakresie zdrowia seksualnego i prokreacyjnego realizowany jest na zasadach ogólnych, w tym także w ramach działań z zakresu zdrowia publicznego oraz programów polityki zdrowotnej.

10. Dlaczego PFRON nie dofinansowuje, chociaż częściowo uczestnictwa wolontariuszy oraz rodziców w turnusach rehabilitacyjnych?

Turnus rehabilitacyjny jest jednym z zadań realizowanych ze środków PFRON przez samorząd powiatowy na podstawie art. 35a ust. 1 pkt 7 lit a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 511, z późn. zm.) oraz aktu wykonawczego - rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz.U. z 2007 r. Nr 230, poz. 1694, z późn. zm.).

Uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusie rehabilitacyjnym może być dofinansowane ze środków PFRON, które są w dyspozycji powiatu. Powiaty każdego

roku otrzymują określoną algorytmem pulę środków finansowych PFRON, które uchwałą Rady Powiatu dzielone są na poszczególne zadania określone w ustawie o rehabilitacji, w tym na uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych. Dofinansowanie pobytu opiekuna przysługuje osobie ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz osobie niepełnosprawnej do 16 lat. Opiekunem może być członek rodziny, ale również inna osoba (także wolontariusz), która musi mieć ukończone 18 lat. Warunkiem otrzymania dofinansowania udziału opiekuna jest uzasadnienie konieczności jego pobytu we wniosku od lekarza. Opiekun musi mieć ukończone 18 lat (w przypadku członków najbliższej rodziny mieszkających wspólnie z osobą niepełnosprawną – 16 lat). Opiekun nie może być osobą niepełnosprawną wymagającą opieki.

Jeśli osoba niepełnosprawna jest w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, dofinansowanie dla niej lub dofinansowanie pobytu jej opiekuna na turnusie rehabilitacyjnym może być podwyższone. Podwyższenie dofinansowania pobytu opiekuna może nastąpić, jeżeli opiekun pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą niepełnosprawną lub osoba ta ponosi koszty uczestnictwa opiekuna w turnusie.

11. Dlaczego brak jest refundacji do wypoczynku dla rodziców dorosłych osób niepełnosprawnych umysłowo?

jw.

12. W jaki sposób rząd pomaga dorosłym osobom niepełnosprawnym i ich rodzicom

Dla dorosłych osób niepełnosprawnych i ich rodziców skierowany jest szereg instrumentów wsparcia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym. Osoby spełniające kryteria dochodowe uprawniające do świadczeń w ramach przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508), mogą otrzymać następujące wsparcie:

- 1) świadczenia pieniężne:
 - a) zasiłek stały,
 - b) zasiłek okresowy,
 - c) zasiłek celowy,
 - d) zasiłek celowy specjalny,
 - e) wynagrodzenie dla opiekuna z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd;
- 2) świadczenia niepieniężne:
 - a) usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania osoby,
 - b) usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w ośrodkach wsparcia,
 - c) pobyt w mieszkaniu chronionym,
 - d) inne świadczenia (składki na ubezpieczenie społeczne za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej

opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny, praca socjalna, poradnictwo).

Dodatkowe wsparcie dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin stanowi realizacja Programu „Posiłek w szkole i w domu”, który stanowi pomoc dla osób starszych, niepełnosprawnych oraz dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji. Istnieje także możliwość otrzymania pomocy żywnościowej w ramach realizowanego Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Celem Programu jest udzielenie wsparcia osobom doświadczającym najgłębszych form ubóstwa poprzez udostępnienie pomocy żywnościowej w formie paczek lub posiłków.

Wsparcie dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin zapewniane jest także w ramach instrumentów zawartych w *Ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych* obejmujących świadczenia opiekuńcze:

- 1) zasiłek pielęgnacyjny – 184,42 zł miesięcznie, a od 1 listopada 2019 r. 215,84 zł miesięcznie - przysługuje niepełnosprawnemu dziecku, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz osobie, która ukończyła 75 lat. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje także osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia,
- 2) świadczenie pielęgnacyjne - w wysokości 1583 zł miesięcznie przysługuje matce albo ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną oraz innym osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, którzy sprawują opiekę nad niepełnosprawnym dzieckiem, jeżeli niepełnosprawność dziecka powstała nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia. Prawo do tego świadczenia przyznawane jest na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności. Za osoby pobierające to świadczenie opłacane są również ze środków budżetu państwa składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe oraz zdrowotne,
- 3) specjalny zasiłek opiekuńczy – w wysokości 620 zł miesięcznie przysługuje osobom niepodlegającym lub rezygnującym z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny bez względu na wiek powstania niepełnosprawności. Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje po spełnieniu kryterium dochodowego, które wynosi 764 zł miesięcznie w przeliczeniu na osobę w rodzinie osoby sprawującej opiekę i osoby wymagającej opieki. Prawo do tego świadczenia ustala się co do zasady na okres od 1 listopada do 30 października roku

kolejnego. Za osoby pobierające to świadczenie opłacane są również ze środków budżetu państwa składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe oraz zdrowotne.

Ponadto, w ramach systemu świadczeń rodzinnych gmina ma możliwość przyznania dodatkowego świadczenia na rzecz rodziny. Gmina, biorąc pod uwagę lokalne potrzeby swoich mieszkańców w zakresie świadczeń na rzecz rodziny, może w drodze uchwały podjętej przez radę gminy, ustanowić świadczenia na rzecz rodziny. Decyzja o tym, czy oraz w jakiej wysokości wprowadzić takie dodatkowe, świadczenie, należy do wyłącznej właściwości rady gminy. Świadczenie to finansowane jest ze środków własnych gminy.

Natomiast na podstawie ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłku dla opiekuna wypłacany jest zasiłek dla opiekuna – w wysokości 620 zł miesięcznie. Jest to świadczenie wypłacane przez gminy, w związku z realizacją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 grudnia 2013 r., tym opiekunom dorosłych osób niepełnosprawnych, których decyzje w sprawach świadczeń pielęgnacyjnych wygasły z mocy prawa z dniem 1 lipca 2013 r. i którzy są nieaktywni zawodowo z powodu konieczności sprawowania opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Za osoby pobierające to świadczenie opłacane są również ze środków budżetu państwa składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe oraz zdrowotne.

13. Dlaczego rokrocznie zmniejsza się stopień refundacji i ilość refundowanych leków dla osób niepełnosprawnych?

Refundacja leków dla osób niepełnosprawnych odbywa się na zasadach ogólnych. W ramach obowiązujących rozwiązań w tym zakresie, czynione są nieustanne wysiłki mające na celu zmniejszenie kosztów wykupu lekarstw.

14. Czy powstanie systemowe rozwiązanie zapewniające możliwość korzystania z usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawności? Teraz jest ono ograniczone terytorialnie oraz czasowo i nie daje możliwości długoterminowego wsparcia.

W dniu 18 listopada 2015 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 października 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym (Dz. U. poz. 1778). Nowelizacja rozporządzenia w sprawie rodzajów zadań (...) umożliwia dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizacji, na zlecenie PFRON, samorządu województwa lub samorządu powiatowego, zadania w postaci świadczenia usług wspierających, które mają na celu umożliwienie lub wspomaganie niezależnego życia osób niepełnosprawnych, w szczególności usług asystencji osobistej.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych są ważnym elementem prowadzonej polityki społecznej. Należy wyraźnie podkreślić, że wszelkie działania służące wzrostowi aktywności społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, tworzeniu mechanizmów zwiększania samodzielności osób niepełnosprawnych oraz kreowaniu warunków do pełnej

integracji osób niepełnosprawnych z otoczeniem są priorytetowe. W związku z powyższym, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER) planuje się wypracowanie, przetestowanie, wdrożenie i upowszechnienie standardu usług asystenckich świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym osób zamieszkałych na obszarach wiejskich, z uwzględnieniem świadczenia tych usług przez osoby w wieku 50+, w tym opracowanie narzędzi rekrutacji i szkolenia niezbędnych do świadczenia tych usług.

Realizacja projektu w ramach PO WER pozwoli na dokonanie gruntownej analizy funkcjonującego systemu wspierania osób niepełnosprawnych oraz przetestowanie przed ostatecznym wdrożeniem. Standard usługi asystenckiej na rzecz osób niepełnosprawnych, z uwzględnieniem osób zamieszkałych na obszarach wiejskich ma obejmować zdefiniowanie usług asystenckich i ustalenie ich zakresu, ustalenie sposobu realizacji usług asystenckich, ustalenie sposobu rekrutacji i szkolenia asystentów, z uwzględnieniem świadczenia tych usług przez osoby w wieku 50+, określenie grupy odbiorców usługi, określenie źródeł i sposobu finansowania usług, umiejscowienie usług w systemie wsparcia osób niepełnosprawnych.

15. Czy zwiększy się wsparcie dla uczniów z niepełnosprawnościami i ulepszony zostanie system finansowania ich potrzeb edukacyjnych?

Zespół ekspertów powołany Zarządzeniem Ministra Edukacji Narodowej Nr 39/2017 z dnia 13 października 2017 r. pracuje nad przygotowaniem modelowych rozwiązań dotyczących wsparcia udzielanego dzieciom w systemie oświaty. Prace Zespołu będą trwały do 30 czerwca 2019 roku. Zespół w podjętych pracach przyjął model biopsychospołeczny jako podstawę rozumienia specjalnych potrzeb edukacyjnych. W modelu tym stwierdzenie choroby czy zaburzenia rozwojowego jest jednym, ale nie jedynym czynnikiem, który powinien zostać uwzględniony w ocenie funkcjonowania dziecka, zrozumienia trudności, na jakie napotyka w szkole oraz planowaniu działań wspierających. Prace Zespołu obejmują zarówno dookreślenie procedur diagnostycznych i przesłanek, które powinny być uwzględnione przy ocenie potrzeb dzieci w zakresie dostosowania organizacji kształcenia oraz udzielania im wsparcia. Jednym z elementów prac Zespołu jest wskazanie sposobu finansowania kształcenia i wsparcia udzielanego dzieciom i młodzieży w systemie oświaty.

Prace nad nową koncepcją kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz wsparcia udzielanego w jednostkach systemu oświaty, oparte na założeniach edukacji włączającej, rozumianej jako edukacja wysokiej jakości dla wszystkich uczniów, obejmują również współpracę z międzynarodowymi ekspertami. Ministerstwo Edukacji Narodowej realizowało we współpracy z Europejską Agencją do spraw Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej projekt pn. Wspieranie podnoszenia jakości edukacji włączającej w Polsce, który jest współfinansowany przez Komisję Europejską w ramach Programu Wsparcia Reform Strukturalnych oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach środków własnych.

W oparciu o wyniki prac Zespołu oraz rekomendacje opracowane w projekcie realizowanym we współpracy z Europejską Agencją zostaną przygotowane propozycje zmian w przepisach prawa, które poddane zostaną konsultacjom społecznym.

16. Czy planowane jest wprowadzenie urlopu wytchnieniowego dla rodziców dorosłych osób niepełnosprawnych oraz możliwości skorzystania z urlopu opiekuńczego w analogicznej sytuacji?

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach planu wsparcia na 2019 rok, o którym mowa w art. 11 w związku z art. 34 ustawy o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, aktualnie realizuje program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019. Program kierowany jest do dzieci i osób niepełnosprawnych, których członkowie rodzin lub opiekunowie wymagają wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu opieki oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w zakresie opieki nad tymi osobami.

W ramach Programu opiekunowie będą mieli do wykorzystania 14 dni dla opieki wytchnieniowej w formie pobytu całodobowego oraz 240 godzin w formach pobytu dziennego lub poradnictwa specjalistycznego czy też w zakresie nauki pielęgnacji, rehabilitacji i dietetyki. Po przekroczeniu powyższych limitu opiekunowie, których dochód nie przekracza 350 proc. obowiązującego kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej, nadal będą mogli korzystać ze wsparcia. Za kolejne 14 dni opieki w formie pobytu całodobowego oraz 240 godzin w formach pobytu dziennego lub poradnictwa specjalistycznego zapłacą połowę kosztów jej realizacji. Gmina będzie przyznawać opiekę wytchnieniową na wniosek członka rodziny lub opiekuna sprawującego bezpośrednią opiekę wydając decyzję administracyjną. W tym roku na Program zarezerwowano środki Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych w wysokości 110 mln zł.

Ponadto w ramach powyżej wspomnianego planu wsparcia na rok 2019 przewidziano realizację programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, który nakierowany jest na umożliwienie osobom niepełnosprawnym prowadzenia jak najbardziej niezależnego życia. Aktualnie w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej trwają prace m. in. nad wskazanym Programem. Natomiast bieżące informacje o realizowanych programach Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa oraz stronie internetowej niepełnosprawni.gov.pl w zakładce Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych.

Z wyrazami szacunku